

*Бабаєв Рустам Ібрагімович,
студент, спеціальність «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)
Науковий керівник: Гольцов Андрій Геннадійович,
доктор географічних наук, професор,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)*

ДИПЛОМАТИЧНІ ЗАСОБИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ НА ПІВДЕННОМУ КАВКАЗІ

Південний Кавказ – регіон, де протягом століть переплітаються інтереси великих держав, етнічні та релігійні відмінності, а також історичні образи та претензії. Усе перелічене, як наслідок, призвело до низки конфліктів.

Так, поява вірмено-азербайджанського конфлікту через Нагірний Карабах пов'язана з територіальними претензіями та етнічними протиріччями між вірменами та азербайджанцями. Росія, Туреччина та Іран, відіграють значну роль у цьому конфлікті.

Так само гостро стоїть питання грузинсько-російських конфліктів через Абхазію та Південну Осетію, які виникли після розпаду Радянського Союзу та пов'язані з прагненням Абхазії та Південної Осетії до незалежності від Грузії.

Перелічені конфлікти, як і інші потенційні джерела напруженості у регіоні вимагають пильної уваги та зусиль з боку міжнародної спільноти для досягнення сталого миру та стабільності. Дипломатичні засоби відіграють ключову роль у цьому процесі, і їх ефективність залежить від здатності міжнародної спільноти та країн регіону до співпраці.

Так, переговори та діалог є основою дипломатичного врегулювання. Мінська група ОБСЄ, створена у 1992 році, роками намагалася знайти мирне вирішення конфлікту в Нагірному Карабаху, проводячи переговори між Вірменією та Азербайджаном та розробляючи пропозиції щодо врегулювання.

У листопаді 2008 року за сприяння російського президента Д. Медведєва відбулася зустріч президентів Азербайджану І. Алієва та Вірменії С. Саргсяна, результатом якої стало підписання поблизу Москви Майєндорфської декларації. Цей документ засвідчив їхню спільну готовність до мирного врегулювання Карабахського конфлікту шляхом продовження переговорів у форматі Мінської групи ОБСЄ, спираючись на Мадридські пропозиції 2007 року. «10 липня 2009

року у ході саміту «Групи восьми» в італійській Аквілі була прийнята спільна заява президентів країн-співголів Мінської групи ОБСЄ, де були опубліковані оновлені Мадридські принципи врегулювання нагірнокарабахської проблеми...» [3, с. 102]

Проте, незважаючи на тривалі переговори, Мінська група так і не змогла досягти остаточного врегулювання конфлікту, а останні події, зокрема військова операція Азербайджану у 2023 році, показали, що формат Мінської групи вичерпав себе.

Європейський Союз також активно залучений до посередницьких зусиль, спрямованих на сприяння діалогу між Вірменією та Азербайджаном. Для Європейського Союзу ключовим пріоритетом є розв'язання вірменсько-азербайджанського конфлікту, адже його дестабілізуючий вплив на Південний Кавказ ставить під загрозу засади східної політики ЄС. «Так Європейський Союз прагне знизити вплив РФ у регіоні, покращити транспортні комунікації, зважаючи, зокрема, на можливість використання Південного Кавказу для транспортування енергоресурсів із Центральної Азії та потенційно – з Ірану.» [2]

Міжнародне посередництво також відіграє важливу роль як дипломатичний засіб вирішення конфліктів. Міжнародні організації, такі як ООН, ОБСЄ та Рада Європи, надають платформу для діалогу, сприяють дотриманню міжнародного права та надають гуманітарну допомогу. Їх діяльність є важливою також зокрема для підтримання міжнародного тиску на сторони конфлікту.

Серед інших дипломатичних засобів можна також виділити економічну співпрацю. Так, спільні економічні проекти та інвестиції в регіональну інфраструктуру сприяють економічному розвитку та стабільності в регіоні. Гуманітарні заходи, такі як допомога біженцям та внутрішньо переміщеним особам, є важливими для підтримки постраждалих від конфліктів.

Важливим аспектом є також розвиток так званої "народної дипломатії" – налагодження контактів між представниками громадянського суспільства, експертами та культурними діячами різних країн регіону. Такі ініціативи можуть сприяти подоланню взаємних стереотипів та формуванню спільного бачення майбутнього, що є важливим доповненням до офіційних переговорних процесів.

Крім того, використання інструментів "м'якої сили", таких як освітні та культурні обміни, може поступово змінювати суспільну думку та створювати більш сприятливе середовище для мирного співіснування.

Для досягнення сталого миру на Південному Кавказі необхідно посилити роль міжнародних організацій, таких як ООН, ОБСЄ, Рада Європи та інших у врегулюванні конфліктів. Діяльність ОБСЄ має певні обмеження, зумовлені двома ключовими принципами. «По-перше, ОБСЄ не може очолити економічний вимір регіональної безпеки, але вона може співпрацювати в цьому напрямку, наприклад, з ЄС. По-друге, ОБСЄ, як і будь-яка інша міжнародна організація, залежить від зусиль країн регіону, які повинні відігравати активну роль у цьому процесі. Будь-яка регіональна стратегія має бути підпорядкована місцевій регіону та його населення.» [1, с. 39]

Отже, дипломатичні засоби є ключовими для врегулювання конфліктів на Південному Кавказі. Переговори та діалог між сторонами за підтримки

міжнародних посередників, таких як ООН, ОБСЄ та ЄС, є основою для пошуку мирних рішень. Важливу роль відіграє також економічна співпраця, зокрема спільні проєкти та інвестиції. Не менш значущими є гуманітарні заходи, спрямовані на підтримку постраждалих. Лише комплексне застосування цих дипломатичних інструментів здатне забезпечити довготривалий мир і безпеку у регіоні.

Література:

1. South Caucasus: Regional and International Conflict Resolution, The Centre for Humanitarian Dialogue, Geneva, June 2001
URL: <https://www.hdcentre.org/wp-content/uploads/2016/07/South-Caucasus-Regional-and-International-Conflict-Resolution-June-2001.pdf>

2. Замікула М. Перспективи врегулювання вірменсько-азербайджанського конфлікту за посередництва Європейського Союзу. НІСД, 2022. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/perspektyvy-vrehulyuvannya-vmirno-azerbaydzhanskoho-konfliktu>

3. Поліщук К. Генеза конфліктів у південнокавказькому регіоні: передумови, еволюційні моделі, проблеми врегулювання. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2018. № 45. С. 93–106.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.